

«Затверджую»
В.о. ректора Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

професор П. Ю. Курмаєв

« _____ » _____ 2020 р.

ВИСНОВОК

фахового семінару з попередньої експертизи дисертації за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини від 30 червня 2020 р.

ПРИСУТНІ ЧЛЕНИ КАФЕДРИ:

1. Коберник О. М. – доктор педагогічних наук, професор;
2. Осадченко І. І. – доктор педагогічних наук, професор;
3. Пащенко Д. І. – доктор педагогічних наук, професор;
4. Бялик О. В. – доктор педагогічних наук, професор;
5. Кірдан О. Л. – доктор педагогічних наук, професор;
6. Безлюдна Н. В. – кандидат педагогічних наук, доцент;
7. Бойченко В. В. – кандидат педагогічних наук, доцент;
8. Гагарін М. І. – кандидат педагогічних наук, доцент;
9. Дудник Н. В. – кандидат педагогічних наук, доцент;
10. Стеценко Н. М. – кандидат педагогічних наук, доцент;
11. Ткачук Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент;
12. Прищепа С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент;
13. Ткачук М. М. – кандидат педагогічних наук, доцент;
14. Кудла М. В. – кандидат педагогічних наук, доцент;
15. Савченко Н. В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач;
16. Коблик В. О. – кандидат педагогічних наук, старший викладач;
17. Житнухіна К. П. – асистент викладача.

ЗАПРОШЕНІ :

18. Гаврилюк Світлана Миколаївна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної освіти;
19. Семчук Світлана Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти;
20. Кочубей Т. Д. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;
21. Чирва Г. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач відділу аспірантури та докторантури.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

попередня експертиза дисертаційної роботи Саврій Юлії Федорівни на тему:
«Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки.

Науковий керівник:

Кочубей Тетяна Дмитрівна -- доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Рецензенти:

Семчук Світлана Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти;

Гаврилюк Світлана Миколаївна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної освіти;

Головуючий – доктор педагогічних наук, професор О. М. Коберник:
Шановні члени кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, запрошені.

Розпочинаємо засідання: на порядку денному попередня експертиза дисертації Саврій Юлії Федорівни на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки на тему:

«Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку».

Науковий керівник – Кочубей Тетяна Дмитрівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Відповідно до рішення вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол №15 від 26.06.2020 р.) для проведення попередньої експертизи дисертації та надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ю. Ф. Саврій призначено двох **рецензентів**: Семчук Світлана Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти; Гаврилюк Світлана Миколаївна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної освіти.

Дисертація виконувалась на кафедрі педагогіки та освітнього менеджменту факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 5 від 22.12.2015 р.).

Дозвольте ознайомити з біографічними даними Ю. Ф. Саврій.

Саврій Юлія Федорівна народилася 5 травня 1986 року в місті Бар Вінницької області.

У 2001 закінчила Барську загальноосвітню школу I–III ст. №1. У тому ж році була зарахована на навчання у Барський гуманітарно-педагогічний коледж ім. М. Грушевського на спеціальність «Дошкільне виховання».

У 2005 році з відзнакою закінчила Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського за спеціальністю «Дошкільне виховання». У 2007 році одержала диплом бакалавра за спеціальністю «Дошкільне виховання».

Продовжила навчання у Київському національному педагогічному університеті імені Михайла Драгоманова за спеціальністю «Дошкільне виховання», який закінчила з відзнакою та здобула кваліфікацію магістра педагогічної освіти; викладача дошкільної педагогіки та психології у 2011 році.

З 2007 року працює на посаді лаборанта, а з 2013 року – викладача циклової комісії дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Барського гуманітарно-педагогічного коледжу ім. М. Грушевського.

Нагороджена почесною грамотою Управління освіти і науки Вінницької обласної державної адміністрації (2009 р.).

З 1 вересня 2017 року – аспірант Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (денна форма аспірантури).

Для викладу основних положень дисертаційного дослідження слово надається Саврій Юлії Федорівні.

Саврій Ю. Ф.: Шановний головуєчий, шановні члени кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, шановні присутні!

Вашій увазі пропонуються основні положення дисертаційної роботи на тему: «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку».

Доцільність дослідження проблеми підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку зумовлено тим, що поряд із засвоєнням загальнолюдських культурних цінностей і фахових знань цілі професійної підготовки студентів у педагогічних коледжах змінюються у напрямі орієнтації на глибоке вивчення і збереження національної, духовної скарбниці, традицій, звичаїв, творчих надбань етнопедагогіки, національної системи виховання. Тому важливого значення набуває завдання використання надбань етнопедагогіки в сучасних умовах професійної підготовки майбутніх

вихователів до розуміння національного культурного джерела як засобу формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку.

Значна кількість досліджень щодо використання надбань етнопедагогіки в сучасних умовах професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах освіти свідчить про підвищений інтерес науковців до досліджуваної проблеми. Водночас аналіз науково-педагогічної літератури дозволив дійти висновку, що проблема підготовки в освітньому процесі педагогічного коледжу майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку не була предметом спеціального дослідження, що засвідчує наявність низки суперечностей, зокрема між: запитами суспільства на особистість педагога із високим рівнем етнопедагогічної культури, усвідомленням культурно-історичних цінностей, традицій і звичаїв свого народу і традиційною системою професійної підготовки студентів у педагогічному коледжі; вагомим потенціалом засобів етнопедагогіки у формуванні основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку і реальним станом професійної підготовки майбутніх вихователів до вирішення означеної проблеми; професійною необхідністю посилення етнопедагогічної складової у процесі професійної підготовки та відсутністю обґрунтованих педагогічних умов її реалізації у професійній підготовці майбутніх вихователів у педагогічних коледжах.

Мета дослідження – обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх вихователів у педагогічних коледжах.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку.

Виходячи з мети, об'єкта та предмета дослідження, були визначені **завдання дослідження**.

Дозвольте не зупинятись на інших елементах наукового апарату дослідження, а перейти до викладу основного матеріалу.

Результати наукового пошуку послугували підставою для низки аргументованих висновків:

1. У відповідності до першого завдання дослідження розкрито сутність феномену «формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку», який розуміємо як організований процес, спрямований на оволодіння дітьми культурою свого народу, засвоєння її зразків і цінностей, культурно-історичного, соціального досвіду свого етносу, формування у дітей відчуття приналежності та поваги до рідного краю, розвиток етичних, естетичних і моральних якостей особистості дитини на засадах використання в освітньому процесі закладів дошкільної освіти засобів етнокультурного виховання. Підготовку майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку потрактовано як цілеспрямований процес формування їхніх знань про виховні традиції, накопичені народом, та визнані сучасною етнопедagogічною наукою як дієві, що реалізуються через уміння і навички цілеспрямованого і педагогічно доцільного використання в освітньому процесі закладів дошкільної освіти народної педагогічної спадщини і досягнень етнопедagogічної науки. Уточнено поняття «етнопедagogічна культура майбутнього вихователя», «етнокультурне середовище педагогічного коледжу».

2. У відповідності до другого завдання дисертаційного дослідження обґрунтовано виховну цінність компонентів української етнопедagogіки, схарактеризовано особливості використання надбань української етнопедagogіки у фізичному, розумовому, моральному, трудовому, естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку, серед яких виокремлено: зважати на контингент сімей та їхні погляди на виховання дітей на народних традиціях і звичаях та брати до уваги родинні виховні традиції й сімейний побут; необхідність узгодження етнопедagogічного змісту і напрямків взаємодії педагогів та батьків у формуванні особистості

дитини; важливість удосконалення змісту та форм співпраці закладу дошкільної освіти і сім'ї на традиціях українського народу; систематичне впровадження етнопедагогіки в освітній процес закладу дошкільної освіти; широке використання усіх доцільних етнопедагогічних засобів як на заняттях, так і в повсякденному житті.

3. У відповідності до третього завдання дисертаційного дослідження визначено компоненти (когнітивний, ціннісно-мотиваційний, діяльнісний), критерії готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку з відповідними показниками (інформативно-аксіологічний з показниками: обізнаність з компонентами української етнопедагогіки («народне родинознавство (фамілологія)», «народне дитинознавство», «масова виховна практика», «етнодидактика», «народна деонтологія»); обізнаність з етнопедагогічними засобами формування основ етнокультури у дітей; обізнаність з особливостями створення етноп простору сучасного закладу дошкільної освіти; *мотиваційно-спрямувальний* критерій з показниками: наявність стійкої мотивації на вивчення етнопедагогічного досвіду та його використання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, усвідомлення цінності використання надбань етнопедагогіки регіонального спрямування в освітньому процесі закладів дошкільної освіти як пріоритет гуманістичних цінностей та цілей педагогічної діяльності; налаштованість на етнопедагогічну діяльність із дітьми старшого дошкільного віку та формування основ їхньої етнокультури; *діялісно-результативний* з показниками: уміння і навички використовувати різні засоби етнопедагогіки для формування основ етнокультури у дітей; уміння раціонально організувати різні види етнокультурної діяльності у закладах дошкільної освіти; уміння методично правильно добирати вивірені часом засоби етнопедагогіки та ефективно їх інтегрувати в освітній процес закладів дошкільної освіти. На підставі визначених критеріїв і показників схарактеризовано рівні готовності майбутніх вихователів до формування

основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку: достатній, задовільний, низький.

4. У відповідності до четвертого завдання дослідження визначено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку: усвідомлення майбутніми вихователями важливості етнопедагогічної складової їхньої професійної підготовки; створення в педагогічному коледжі етновиховного середовища, орієнтованого на формування етнопедагогічної культури майбутніх вихователів; оптимізація етнопедагогічної підготовки студентів через забезпечення взаємозв'язку теорії і практики, наповнених етнопедагогічним компонентом. Кожна з обґрунтованих умов реалізовувалася на відповідних етапах підготовки.

На орієнтувально-цільовому етапі реалізовувалася педагогічна умова «усвідомлення майбутніми вихователями важливості етнопедагогічної складової їхньої професійної підготовки», завдяки розробці та упровадженню в освітній процес спецкурсу «Етнопедагогіка», введенню додаткових тем етнопедагогічної проблематики в навчальну дисципліну «Педагогіка (дошкільна)»; запровадженню постійно діючого семінару-практикуму «Проектування і реалізація форм і методів етнопедагогіки у формуванні основ етнокультури дітей». Ефективними формами та методами реалізації стали: традиційні та проблемні лекції, семінари-конференції, семінари-дискусії із питань етнопедагогічної науки, лабораторні заняття із завданнями творчо-пошукового характеру, дискусії-обговорення, ділові ігри, вправи, конкурси етномайстерності майбутніх вихователів круглі столи з вихователями, які застосовують етнопедагогічну спадщину, семінари-диспути, інсценізації обрядів, розробка сценаріїв свят тощо.

Реалізація другої педагогічної умови – створення в педагогічному коледжі етновиховного середовища, орієнтованого на формування етнопедагогічної культури майбутніх вихователів – здійснювалася на етнокультурно-спрямувальному етапі через участь студентів у роботі

педагогічного гуртка «Етнопедагогічна культура вихователя», творчому об'єднанні «Етнос», використання інтерактивних технологій; занять з використанням етнопедагогічних тренінгів «Ми однакові чи різні?» та «Синтез національного і зарубіжного у формуванні етнокультури вихователя».

Реалізація третьої педагогічної умови – оптимізація етнопедагогічної підготовки студентів через забезпечення взаємозв'язку теорії і практики, наповнених етнопедагогічним компонентом – здійснювалася на рефлексивно-практичному етапі завдяки залученню студентів у діяльність етнопедагогічного лекторію, основними формами якого виступили: лекція-діалог, мозковий штурм, круглі столи, практикуми, міні-дослідження та їх презентація; проведення етнопедагогічної експедиції «Вивчаємо традиції українського дитинознавства», різних форм етнопедагогічного спрямування з батьками вихованців; Сімейного клубу, тренінгу для батьків «Народна іграшка об'єднує дорослих і дітей», конкурсів («Моя улюблена бабуся», «Шануємо наших дідусів») тощо.

З'ясовано, що результати діагностики рівнів готовності майбутніх вихователя до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку експериментальної групи характеризуються позитивною динамікою. Так, в експериментальній групі показники достатнього рівня готовності студентів зросли порівняно із констатувальним етапом на 9,0 %; середнього – на 7,7 %; низького зменшилися на 16,7% після проведення формувального експерименту. У контрольних групах показники достатнього рівня готовності студентів зросли на 0,3 %; задовільного – 0,3 %; низького зменшилися на 0,6 %.

Порівняльний аналіз результатів свідчить про те, що в експериментальній групі завдяки поетапній реалізації визначних педагогічних умов відбулося суттєве підвищення рівнів готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку.

Так, достатнього рівня готовності досягли 28,7 % студентів (на констатувальному було 19,7%); задовільний рівень готовності виявили 55,2 % студентів (на констатувальному було 47,5%); на низькому рівні готовності залишилося 16,1 % (на констатувальному було 33,2 %) майбутніх вихователів.

Результати дослідження засвідчують динамічні позитивні зміни у підготовці майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку у студентів експериментальної групи під впливом педагогічних умов, зреалізованих в освітньому середовищі педагогічного коледжу.

Узагальнюючи результати дослідження можна констатувати, що завдання цілком реалізовано, а мети – досягнуто.

Дякую за увагу!

Головуючий: Які будуть запитання до Юлії Федорівни? Запитання має Гагарін М. І., кандидат педагогічних наук, доцент.

Гагарін М.І.: Що Ви розумієте у вашому дослідженні під поняттям «етнокультура»?

Саврій Ю. Ф.: Дякую за запитання. Етнокультура є мовним варіантом терміну «етнічна культура» і широко застосовується замість термінів народна культура, фольклор, культура етносу, національна культура.

Поняття «українська етнічна культура» вказує на культуру, створену українським етносом протягом тривалого історичного часу, яка передавалася із покоління в покоління, збагачувалася і розвивалася, репрезентуючи етнічну картину світу власного народу.

Поняття «етнокультура» багатогранне за своєю структурою і є предметом вивчення різних галузей етнології, етнопедагогіки, етнопсихології та інших наук.

Головуючий: Шановний Миколо Івановичу, Ви задоволені Відповіддю?

Гагарін М.І.: Так, задоволений.

Головуючий: Які будуть запитання до Юлії Федорівни? Запитання має

Кудла М. В., кандидат педагогічних наук, доцент.

Кудла М. В.: Як Ви розглядаєте у вашому дослідженні готовність майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей?

Саврій Ю. Ф.: Дякую за запитання. У дослідженні готовність майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку розглядаємо як результат їхньої професійно-педагогічної підготовки у педагогічному коледжі, яка складається з когнітивного, ціннісно-мотиваційного, діяльнісного компонентів готовності.

Головуючий: Шановна Маріє Валеріївно, Ви задоволені Відповіддю?

Кудла М.В.: Так, задоволена.

Головуючий: Які будуть запитання до Юлії Федорівни? Запитання має Ткачук Л. В., кандидат педагогічних наук, доцент.

Ткачук Л. В.: Що Ви розумієте під створенням в педагогічному коледжі етновиховного середовища?

Саврій Ю. Ф.: Дякую за запитання. Етнокulturне середовище педагогічного коледжу розуміємо як сукупність різноманітних обставин і можливостей професійної підготовки й етнічного саморозвитку студента, спрямованих на формування у нього цілісної картини етнокulturного процесу, що обумовлює специфіку його свідомості й етнокulturної діяльності та відображається в його національному світогляді та культурі поведінки.

Головуючий: Шановна Ларисо Василівно, Ви задоволені Відповіддю?

Ткачук Л. В.: Так, задоволена.

Головуючий: Які будуть запитання до Юлії Федорівни? Запитання має Прищеп С. М., кандидат педагогічних наук, доцент.

Прищеп С. М.: На яких засобах етнокulturного виховання дітей дошкільного віку Ви акцентуєте увагу у своєму дослідженні?

Саврій Ю. Ф.: Дякую за запитання. У дослідженні виокремлено наступні засоби етнокulturного виховання: рідна мова, традиції рідного краю, родинно-побутова звичаєвість, фольклор, народні ігри та іграшки,

знання родоводу та історії, педагогіка народного календаря, національна символіка й народні символи, основи народної моралі. Підкреслимо важливість цієї невід'ємної складової формування особистості дитини, адже не знаючи і не шануючи етнокультурної спадщини свого народу молодь втрачає духовний зв'язок з попереднім поколінням – тим підґрунтям, на якому повинна вибудовувати своє життя.

Головуючий: Шановна Світлано Михайлівно, Ви задоволені Відповіддю?

Прищепа С. М.: Так, задоволена.

Головуючий: Які будуть запитання до Юлії Федорівни? Запитання має Коблик В. О., кандидат педагогічних наук, викладач.

Коблик В. О.: На основі яких позицій ґрунтується підготовка майбутніх вихователів до реалізації етнокультурної діяльності?

Саврій Ю. Ф.: Дякую за запитання. Підготовка майбутніх вихователів до реалізації етнокультурної діяльності має ґрунтуватися з урахуванням таких позицій:

- розуміння студентами історично-культурної спадщини рідного народу, його національно-патріотичних цінностей;
- прилучення студентів до засвоєння на особистісному рівні цінностей народного фольклору: дум, пісень, легенд, ігор тощо;
- прилучення студентів при фаховій підготовці у коледжі до різних видів народного мистецтва як основи їхньої майбутньої етнокультурної діяльності в закладах дошкільної освіти;
- усвідомлення необхідності організації етнокультурної діяльності в закладах дошкільної освіти на засадах взаємодії з сім'єю;
- орієнтування студентів на творче створення етнопедагогічного середовища закладу дошкільної освіти, в якому можуть функціонувати: різноманітні центри етнокультурного призначення тощо.

Головуючий: Шановний Віталію Олександровичу, Ви задоволені

Відповіддю?

Коблик В. О.: Так, задоволений.

Головуючий: Які будуть запитання до Юлії Федорівни? Запитання має Бялик О. В., доктор педагогічних наук, професор.

Бялик О. В.: Які завдання з формування практичної готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку виділено Вами у дослідженні?

Саврій Ю. Ф.: Дякую за запитання. Завданнями формування практичної готовності майбутніх вихователів виступили:

- ознайомлення з кращим педагогічним досвідом закладів дошкільної освіти з використання надбань української етнопедагогіки у розвитку, вихованні та навчанні дітей дошкільного віку;
- з'ясування можливостей та особливостей використання народної виховної практики в освітньому процесі закладів дошкільної освіти;
- вивчення рівня сформованості основ етнокультури у дітей дошкільного віку;
- спільна робота з вихователями у доборі етнопедагогічних матеріалів для етнопедагогічної діяльності з дошкільниками;
- проведення занять з народознавства та різних видів етнокультурної діяльності;
- проведення анкетування і бесід з батьками дітей з метою з'ясування особливостей використання у родинному вихованні надбань української етнопедагогіки;
- організація різних форм роботи етнопедагогічного спрямування з батьками вихованців з метою підвищення рівня їхньої етнопедагогічної культури.

Головуючий: Шановна Оксано Василівно, Ви задоволені Відповіддю?

Бялик О. В.: Так, задоволена.

Головуючий: Які будуть запитання до Юлії Федорівни? Запитання має Ткачук М. М., кандидат педагогічних наук, доцент.

Ткачук М. М.: Що ви розумієте у вашому дослідженні під поняттям «етнокультурна діяльність вихователя»?

Саврій Ю. Ф.: Дякую за запитання. Етнокультурну діяльність вихователя визначаємо як складову професійної діяльності педагога закладу дошкільної освіти, яка спрямовує освітній процес на комплексне пізнання дітьми концептів української етнокультури: фольклору, традицій, звичаїв, обрядів, декоративно-прикладного мистецтва, народних ігор і свят та забезпечує підхід до вихованців для формування основ їхньої етнокультури.

Головуючий: Шановна Мирославо Михайлівно, Ви задоволені Відповіддю?

Ткачук М. М.: Так, задоволена.

Головуючий: Які будуть запитання до Юлії Федорівни? Запитання має Кірдан О. Л., доктор педагогічних наук, професор.

Кірдан О. Л., доктор педагогічних наук, професор: Які чинники впливають на ефективність процесу формування готовності майбутніх вихователів у педагогічному коледжі до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку?

Саврій Ю. Ф.: Дякую за запитання. На ефективність процесу формування готовності майбутніх вихователів у педагогічному коледжі до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку впливають як зовнішні, до яких відносимо (комплекс форм, методів, прийомів, засобів, зміст навчання у контексті діалогу культур, що орієнтує на узгодження культури народного виховання і сучасної педагогічної культури), так і внутрішні, до яких відносимо (позитивну мотивацію на етнокультурну діяльність, сформованість інтересу до етнізації освітнього середовища, інтеріоризацію етнічних цінностей, ціннісне ставлення до народної етнопедагогіки як складової цілісної культури українського народу) чинники.

Головуючий: Шановна Олено Леонідівно, Ви задоволені Відповіддю?

Кірдан О. Л.: Так, задоволена.

Головуючий: Які будуть запитання до Юлії Федорівни? Запитання має Бойченко В. В., кандидат педагогічних наук, доцент.

Бойченко В. В.: Яка мета та завдання розробленого Вами курсу «Етнопедагогіка»?

Саврій Ю. Ф.: Дякую за запитання. Курс «Етнопедагогіка» гармонійно поєднував теоретичні відомості про етнопедагогіку як науку, а також питання, пов'язані з виховною роллю української культури у формуванні основ етнокультури у дітей.

Мета курсу: ознайомити студентів з українською національною культурою і традиціями, особливістю побуту і специфікою виховання дітей в українських сім'ях; розуміння на основі набутих знань особливостей використання ідей народної педагогіки, традицій українського народу у вихованні дітей дошкільного віку та формуванні основ їхньої етнокультури.

Завдання курсу:

- сформувати у студентів систему знань про українську національну культуру і традиції, про прогресивні виховні традиції народу, що використовуються у виховній практиці;

- розвинути у студентів інтерес до етнопедагогічної діяльності та вмотивоване бажання здійснювати її в освітньому процесі закладу дошкільної освіти;

- мотивувати майбутніх вихователів до розуміння необхідності використання позитивного досвіду батьківської виховної практики в етнопедагогічній діяльності;

- сприяти формуванню у студентів умінь і навичок самостійної роботи з народознавчими матеріалами, прилучати їх до добору і аналізу різноманітного етнопедагогічного матеріалу.

Головуючий: Шановна Валентино Василівно, Ви задоволені Відповіддю?

Бойченко В. В.: Так, задоволена.

Головуючий: Слово надається науковому керівнику – доктору

педагогічних наук, професору, професору кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи – Тетяні Дмитрівні Кочубей.

Кочубей Т. Д.: Дисертантка обрала та дослідила досить актуальну проблему, пов'язану з підготовкою майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку. Тема дослідження Юлією Федорівною була вибрана не випадково. Уже кілька років поспіль, вона керує творчим об'єднанням студентів «Етнос», проводить виставки студентських творчих робіт, читає дисципліни пов'язані з темою дослідження.

Щороку у науковій тематиці курсових робіт студентів акцентується увага на проблемі застосування надбань української народної педагогіки в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.

Ю.Ф. Саврій проводила дослідницьку роботу тривалий час. За час співпраці і спілкування проявила достатню працездатність, уміння всебічно вивчати феномен підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку.

Юлія Федорівна виявила належну наукову компетентність, ерудицію, здатність опрацьовувати великі обсяги джерельної бази. Це послугувало підґрунтям для критичної наукової інтерпретації попередніх напрацювань і обґрунтування власних теоретичних висновків стосовно термінологічного поля дослідження, введення у науковий обіг теоретичних положень, які є внеском у наукову новизну здійсненого пошуку.

Юлія Федорівна Саврій добре володіє сучасними технологіями пошуку і обробки наукової інформації. Це сприяло здійсненню всебічного кількісного і якісного аналізу здобутих результатів, які коректно представлені у роботі. Дисертантка виявила себе як практик, який вдало поєднує теоретичний пошук із впровадженням розроблених методичних матеріалів.

Дисертантка успішно зуміла використати свій потенціал і вчасно виконати роботу. Дисертаційне дослідження є актуальним, змістовним і

завершеним. Результати наукової роботи систематично апробувалися автором шляхом наукових публікацій в провідних фахових виданнях України та за кордоном. Юлія Федорівна брала активну участь у всеукраїнських і міжнародних конференціях.

Позитивні людські і професійні якості, наукова сумлінність, відповідальність і самостійність мислення дозволяють характеризувати Ю.Ф. Саврій як здобувача з сучасною позицією і широким науковим світоглядом, здатного до інноваційних досліджень у галузі освітніх і педагогічних наук.

Вважаю, що дисертаційне дослідження Ю.Ф. Саврій відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її авторка оволоділа теорією та методикою наукового пошуку та проявила себе вмілим дослідником.

З урахуванням цього, завершене самостійне дослідження «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку» Саврій Ю.Ф., може бути рекомендоване до захисту у спеціалізованій раді на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки.

Головуючий: До слова запрошується рецензент – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти Семчук Світлана Іванівна.

Семчук С. І.: Актуальність проблеми, науково-педагогічному осмисленню якої присвячене дослідження здобувача, є незаперечною, що зумовлено новими концептуальними підходами до організації всієї системи освіти, зміною педагогічних парадигм, посиленням уваги до якості освіти, підвищення рівня професійної підготовки майбутніх вихователів у педагогічних коледжах. Особливої актуальності набувають проблеми окультурення життя, забезпечення органічного зв'язку з національною культурою України.

Одним із пріоритетних напрямків розвитку освіти на сучасному етапі є звернення до автентичних витоків української педагогічної науки, залучення підростаючого покоління до позитивних культурних традицій нашого народу. У Законі України про дошкільну освіту, Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні, Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти, Концепції національного виховання, Концепції громадянського виховання та інших документах знайшли своє місце питання формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку. Одним із завдань дошкільної освіти визначено виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля.

Педагогічні позиції формування підростаючої особистості оптимально реалізуються тоді, коли дошкільники зростають і розвиваються, засвоюючи духовні надбання народу, коли у виховному процесі широко застосовуються споконвічні засоби впливу, завдяки яким кожне наступне покоління практично продовжує національні традиції та звичаї, сімейно-побутову й суспільну культуру. Такий підхід спрямовує дошкільну науку і практику на відновлення принципів гуманізму, народності, природовідповідності, які проголошують українська етнопедagogіка й етнокультура.

З огляду на це не виникає сумнів актуальність і практична значущість піднятої Ю.Ф. Саврій проблеми.

Дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, аргументувала використання обраних методів дослідження.

Автор цілком правомірно ставить собі за мету обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку.

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, змістовними додатками, що відповідає вимогам щодо дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Зміст кожного розділу підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки.

Необхідно відзначити глибокий теоретичний аналіз автором дисертаційної роботи наукових джерел із досліджуваної проблематики. Досить ґрунтовно, визначено ступінь розробленості проблеми дослідження в науковій літературі і практиці.

На основі аналізу різних підходів до визначення понять «етнос», «культура», «етнокультура», «формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку», «етнопедагогічна культура майбутнього вихователя», «етнокультурне середовище педагогічного коледжу», автор розглядає підготовку майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку як цілеспрямований процес формування їхніх знань про виховні традиції, накопичені народом, та визнані сучасною етнопедагогічною наукою як дієві, що реалізуються через уміння і навички цілеспрямованого і педагогічно доцільного використання в освітньому процесі закладів дошкільної освіти народної педагогічної спадщини і досягнень етнопедагогічної науки.

Для проведення експериментальної роботи дисертантка виважено підійшла до виокремлення компонентів (когнітивний, ціннісно-мотиваційний, діяльнісний), критеріїв (інформативно-аксіологічний, мотиваційно-спрямувальний, діялісно-результативний) та показників готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності.

Позитивної оцінки заслуговує розроблена дисертанткою методика діагностування рівнів підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури дітей старшого дошкільного віку. До кожного показника

виділених критеріїв означеного виду підготовки запропоновано вдалі, вмотивовані діагностувальні завдання.

Заслугує на увагу проведена Ю.Ф. Саврій дослідницька робота на етапі констатувального експерименту, яка включала в себе аналіз стану готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури дітей старшого дошкільного віку, а також досить детально охарактеризовані рівні сформованості даного особистісного утворення студентів.

Констатувальним експериментом досить переконливо встановлено наявність низки нерозв'язаних питань щодо недостатньої підготовленості майбутніх вихователів до формування основ етнокультури дітей старшого дошкільного віку, потребу в суттєвих змістових і технологічних змінах методичного забезпечення їх підготовки у контексті дослідження.

У роботі дисертантка доводить, що процес професійної підготовки майбутніх учителів в умовах освітнього середовища педагогічних коледжів забезпечує комплекс педагогічних умов: усвідомлення майбутніми вихователями важливості етнопедагогічної складової їхньої професійної підготовки; створення в педагогічному коледжі етновиховного середовища, орієнтованого на формування етнопедагогічної культури майбутніх вихователів; оптимізація етнопедагогічної підготовки студентів через забезпечення взаємозв'язку теорії і практики, наповнених етнопедагогічним компонентом.

Результати проведеної експериментальної роботи демонструють позитивну динаміку готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури дітей старшого дошкільного віку та вказують на ефективність експериментальної роботи з професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах інформаційно-освітнього середовища педагогічних коледжів.

Дисертант сформулювала аргументовані висновки, що відзначаються логікою і необхідним ступенем узагальнення. Додатки, таблиці, рисунки увиразнюють уявлення щодо цілісності, завершеності, самостійності і наукової переконливості проведеного дослідження Ю.Ф.Саврій.

Зміст рецензованої роботи свідчить про ґрунтовне вивчення дослідницею проблеми, глибину, вираженість і самостійність її аналізу, системний тип осмислення фактологічного матеріалу, що дозволило досягти поставленої мети і розв'язати систему теоретичних і прикладних завдань.

Таким чином на підставі вивчення дисертаційного дослідження, публікацій Ю. Ф. Саврій можна стверджувати, що найбільш істотні її наукові результати полягають у обґрунтуванні педагогічних умов, що забезпечують ефективність підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури дітей старшого дошкільного віку, виокремлені компоненти та критеріїв оцінки рівнів означеного виду підготовки фахівців; уточненні змісту понять «професійна підготовка майбутніх вихователів до формування основ етнокультури дітей старшого дошкільного віку».

Дисертаційна робота має й певну прикладну значущість, яка полягає в розробленні й експериментальній апробації діагностувальної й експериментальної методики майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку та навчально-методичному забезпеченні освітнього процесу в педагогічному коледжі. Також, основні результати дисертації можуть бути використані викладачами педагогічних коледжів, аспірантами в процесі підготовки наукових статей, методичних рекомендацій тощо; студентами педагогічних коледжів для написання кваліфікаційних робіт; студентським самоврядуванням і кураторами в роботі зі студентами тощо.

Вірогідність отриманих результатів забезпечена ґрунтовним аналізом значного обсягу інформаційних джерел; пролонгованістю експерименту, доцільно вибраними й використаними методами дослідження, репрезентативністю вибірки; підтверджена достатньо представницькою апробацією на наукових конференціях різного рівня, математично-статистичною інтерпретацією кількісного та якісного аналізу емпіричних даних.

Попри відзначений позитив, віддаючи належне ерудиції автора дисертації, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У дослідженні згадується про діяльність на базі коледжу творчого об'єднання студентів «Етнос», очолюваного Вами. На наш погляд, бажано було б конкретніше описати його діяльність в аспекті підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку.

2. Реалізація методичних засад підготовки майбутнього вихователя передбачає забезпечення міжпредметних зв'язків та інтеграції змісту навчання в професійній підготовці майбутнього вихователя з означеної проблеми, тому можна було б доповнити темами зміст таких дисциплін, як «Теорія і методика співпраці з родинами», «Дошкільна лінгводидактика», «Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва» та інші, що закладають необхідну методичну та практичну основу підготовки майбутнього вихователя до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку.

3. У тексті дисертації бажано не вживати займенник «ми», «ми вважаємо», «ми довели», а подати в такій редакції, як: «вважаємо», «доведено» тощо.

Водночас стверджуємо, що висловлені дискусійно-критичні міркування мають здебільшого характер побажань, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, не знижують високої теоретичної і практичної цінності проведеного дослідження, як цілісного, завершеного, що є вагомим внеском у розвиток теорії і методики професійної освіти.

Зважаючи на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і вірогідність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Саврій Юлії Федорівни «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого

дошкільного віку», на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167) і може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій раді зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки.

Головуючий: До слова запрошується Саврій Ю. Ф. для відповіді на зауваження рецензента.

Саврій Ю. Ф.: Вельмишановна Світлано Іванівно, дозвольте подякувати за проведений детальний аналіз нашого дисертаційного дослідження, за слушні зауваження і побажання та надати відповіді на зауваження.

Щодо другого зауваження, дозвольте пояснити, що безумовно забезпечення міжпредметних зв'язків та інтеграції змісту навчання мають важливе значення для професійної підготовки майбутнього вихователя. Водночас, викладаючи навчальну дисципліну «Педагогіка дошкільна» і працюючи над нашою науковою проблемою, ми переконалися, що кожен складову виховання – фізичну, розумову, естетичну, моральну, трудову – необхідно було доповнити етнопедагогічним матеріалом. Саме такий підхід до подання студентам народознавчого матеріалу, сприяв забезпеченню логічних зв'язків між його елементами та формуванню у студентів умінь виокремити етнопедагогічний матеріал, доступний дітям й адаптувати його до свідомості і особливостей дітей старшого дошкільного віку.

Окрім цього було розроблено спецкурс «Етнопедагогіка», який гармонійно поєднував теоретичні відомості про етнопедагогіку як науку та різноманітні аспекти формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку. З іншими зауваженнями погоджуємося і врахуємо їх у подальшій роботі.

Дозвольте подякувати ще раз рецензенту за надані цінні зауваження та пропозиції до тексту дисертаційної роботи.

Головуючий: До слова запрошується рецензент – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної освіти Гаврилюк Світлана Миколаївна.

Гаврилюк С. М.: Нині в Україні активно аналізуються та розробляються теоретико-практичні аспекти суперечливої сфери сучасної професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Однією з проблем, що постають нині перед вітчизняною вищою школою, як і перед суспільством у цілому, є зниження авторитетності етнокультурного знання, певного знецінення його як інструмента вирішення освітніх завдань, що почасти спричинено пріоритетами інформаційного суспільства, почасти є наслідком кризових явищ суспільного буття останніх десятиліть. Але завдання націоналізації, гуманізації та патріотичної спрямованості освіти, що ставляться на державному рівні, націлюють науковців на пошук шляхів до підвищення ефективності формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку шляхом відповідної професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Виокремлені дослідницею суперечності – зокрема, між: запитами суспільства на особистість педагога із високим рівнем етнопедагогічної культури, усвідомленням культурно-історичних цінностей, традицій і звичаїв свого народу і традиційною системою професійної підготовки студентів у педагогічному коледжі; вагомим потенціалом засобів етнопедагогіки у формуванні основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку і реальним станом професійної підготовки майбутніх вихователів до вирішення означеної проблеми; професійною необхідністю посилення етнопедагогічної складової у процесі професійної підготовки та відсутністю обґрунтованих педагогічних умов її реалізації у професійній підготовці майбутніх вихователів у педагогічних коледжах, – бачаться нами як такі, що істотно ускладнюють

сьогодні процес якісної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти й окреслюють її важливі проблеми.

Зазначене актуалізує дослідження Саврій Юлії Федорівни проблеми підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку, наукову потребу на основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми та узагальнення результатів діагностування обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови зазначеної професійної підготовки.

Дисертантка на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, аргументувала використання обраних методів дослідження.

Конкретним є опис практичного значення одержаних результатів, що полягає в тому, що розроблено й експериментально апробовано діагностувальну й експериментальну методики майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку в освітньому середовищі педагогічного коледжу; спецкурс «Етнопедагогіка», доповнено зміст навчальної дисципліни «Педагогіка (дошкільна)» додатковими темами етнопедагогічної проблематики; постійно діючий семінар-практикум «Проектування і реалізація форм і методів етнопедагогіки у формуванні основ етнокультури дітей»; програму педагогічних гуртків («Етнопедагогічна культура вихователя», «Народні ремесла – дітям»); заняття з використанням етнопедагогічних тренінгів «Ми однакові чи різні?», «Синтез національного і зарубіжного у формуванні етнокультури вихователя»; тренінг для батьків «Народна педагогіка об'єднує дорослих і дітей», сценарії етнопедагогічних експедицій («Вивчаємо традиції українського дитинознавства»), фольклорних свят («Із бабусиної скриньки», «Бабусина казка», «Шануємо наших дідусів»).

Значущим є опис наукової новизни одержаних результатів, адже уперше обґрунтовано педагогічні умови (усвідомлення майбутніми вихователями важливості етнопедагогічної складової їхньої професійної

підготовки; створення педагогічному коледжі етновиховного середовища, орієнтованого на формування етнопедагогічної культури майбутніх вихователів; оптимізація етнопедагогічної підготовки студентів через забезпечення взаємозв'язку теорії і практики, наповнених етнопедагогічним компонентом). Розкрито сутність і структуру феноменів «формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку», «підготовка майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку»; визначено компоненти (когнітивний, ціннісно-мотиваційний, діяльнісний), критерії (інформативно-аксіологічний, мотиваційно-спрямувальний, діяльнісно-результативний) та показники готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку, схарактеризовано її рівні (достатній, задовільний, низький). Розроблено етапи формування готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку (орієнтувально-цільовий, етнокультурно-спрямувальний, рефлексивно-практичний етапи), на кожному з яких реалізовувалися обґрунтовані педагогічні умови; уточнено поняття: «етнопедагогічна культура майбутнього вихователя», «етнокультурне середовище педагогічного коледжу»; подальшого розвитку набула методика фахової підготовки майбутніх вихователів.

Ґрунтовним, на наш погляд, є визначення одного із ключових понять дослідження: «формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку», яке авторка розуміє, як організований процес, спрямований на оволодіння дітьми культурою свого народу, засвоєння її зразків і цінностей, культурно-історичного, соціального досвіду свого етносу, формування у дітей відчуття приналежності та поваги до рідного краю, розвиток етичних, естетичних і моральних якостей особистості дитини на засадах використання в освітньому процесі закладів дошкільної освіти засобів етнокультурного виховання.

У роботі авторкою логічно проаналізовано педагогічні дослідження з проблем професійної підготовки майбутніх вихователів, що дало підстави

стверджувати про вивчення науковцями цього питання через уточнення змісту і методик навчання студентів окремим складникам професійної діяльності задля досягнення у розвитку, навчанні і вихованні дітей дошкільного віку необхідних характеристик особистості дитини, її спілкування, поведінки, діяльності тощо. У дослідженні поняття «підготовка майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку» потрактовано як цілеспрямований процес формування їхніх знань про виховні традиції, накопичені народом, та визнані сучасною етнопедagogічною наукою як дієві, що реалізуються через уміння і навички цілеспрямованого і педагогічно доцільного використання в освітньому процесі закладів дошкільної освіти народної педагогічної спадщини і досягнень етнопедagogічної науки.

Джерельна база досить валідно відібрана, ґрунтовно проаналізована, викладена на високому теоретичному рівні.

Авторкою проведена належна робота з упровадження одержаних результатів у практику роботи закладів вищої освіти, статтях у наукових виданнях, матеріалах конференцій різних рівнів. Основні результати дослідження достатньо повно висвітлені у публікаціях автора.

Дисертація вирізняється науковою достовірністю, має чітку практичну спрямованість.

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру. На нашу думку, авторці необхідно:

1. Бажано у формулюванні критеріїв готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку спершу розглядати мотиваційно-спрямувальний, а потім вже інформативно-аксіологічний та діяльнісно-результативний.

2. На наш погляд, доцільно було б назвати причини переважання низького та середнього рівнів готовності.

3. Бракує логічних та розгорнутих висновків до кожного підрозділу, адже вони мають узагальнювати та позиціонувати реально здійснену дослідницьку роботу, описану у підрозділах.

4. Робота має граматичні та орфографічні погрішності.

Висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження. Актуальність теми, самостійність і завершеність здійсненого дослідження, наукова новизна, теоретична і практична достовірність і значущість одержаних результатів дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційна робота Саврій Юлії Федорівни «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку», є внеском у розвиток педагогічної науки, відповідає чинним вимогам і може бути подана до розгляду разової спеціалізованої вченої ради на предмет допуску до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії (011 Освітні, педагогічні науки).

Головуючий: До слова запрошується Саврій Ю. Ф. для відповіді на зауваження рецензента.

Саврій Ю. Ф.: Вельмишановна Світлано Миколаївно, дозвольте подякувати за проведений детальний аналіз нашого дисертаційного дослідження, за слухні зауваження і побажання та надати відповіді на зауваження.

Щодо першого зауваження дозвольте пояснити, що серед обраних нами критеріїв першим було обґрунтовано інформативно-аксіологічний, оскільки ми виходили з того, що мотивація студентів формується на основі отриманих знань. Без знань про етнопедагогіку як галузь педагогічної науки, про її засоби та виховні традиції, накопичені народом і визнані сучасною етнопедагогічною наукою як дієві, неможливо мотивувати студентів на цілеспрямоване і педагогічно доцільне використання в освітньому процесі закладів дошкільної освіти народної педагогічної спадщини і досягнень етнопедагогічної науки. Саме тому першим було обґрунтовано

інформативно-аксіологічний, а потім вже мотиваційно-спрямувальний критерії.

Дозвольте дати відповідь на друге зауваження, яке стосується причин переважання задовільного та низького рівня готовності студентів. Дозвольте їх назвати: відсутність у навчальних дисциплінах тем, присвячених формуванню основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку, внаслідок чого студенти мають низький рівень знань щодо розуміння її сутності; викладачами педагогічного коледжу більше приділяється увага народному дитинознавству й упускаються інші компоненти української етнопедагогіки; викладачами не забезпечуються логічні зв'язки між елементами етнопедагогічного матеріалу, у студентів не формується вміння добирати вивірені часам засоби етнопедагогіки й адаптувати їх до свідомості і особливостей дітей старшого дошкільного віку.

З третім та четвертим зауваженням шановного рецензента погоджуємося.

Дозвольте подякувати ще раз рецензенту за надані цінні зауваження та пропозиції до тексту дисертаційної роботи.

Головуючий: Чи є бажаючі ще виступити? Немає.

Була внесена пропозиція рекомендувати дисертацію Саврій Юлії Федорівни на тему: «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку» до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки.

Ця пропозиція ставиться на голосування. Голосують члени кафедри. Хто за таку пропозицію? Хто проти? Хто утримався?

Результати голосування: «за» – 17, «проти» – немає, «утримались» – немає.

Ухвалили: На підставі обговорення дисертаційного дослідження Саврій Юлії Федорівни на тему: «Педагогічні умови підготовки майбутніх

вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку» за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки затвердити такий висновок кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Дисертація Саврій Юлії Федорівни «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167).

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідницької роботи кафедри дошкільної освіти «Удосконалення змісту, форм та методів професійно-педагогічної підготовки дошкільних фахівців у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу» (номер державної реєстрації № 0111U007533).

Тему дослідження затверджено Вченою радою університету (протокол № 5 від 22.12.2015 р.) та узгоджено в Міжвідомчій Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (№3 від 29.03.2016 р.).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

уперше обґрунтовано педагогічні умови (усвідомлення майбутніми вихователями важливості етнопедагогічної складової їхньої професійної підготовки; створення педагогічному коледжі етновиховного середовища, орієнтованого на формування етнопедагогічної культури майбутніх вихователів; оптимізація етнопедагогічної підготовки студентів через забезпечення взаємозв'язку теорії і практики, наповнених етнопедагогічним компонентом). Розкрито сутність і структуру феноменів «формування основ

етнокультури у дітей старшого дошкільного віку», «підготовка майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку»; визначено компоненти (когнітивний, ціннісно-мотиваційний, діяльнісний), критерії (інформативно-аксіологічний, мотиваційно-спрямувальний, діяльнісно-результативний) та показники готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку, схарактеризовано її рівні (достатній, задовільний, низький). Розроблено етапи підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей дошкільного віку (орієнтувально-цільовий, етнокультурно-спрямувальний, рефлексивно-практичний етапи), на кожному з яких реалізовувалися обґрунтовані педагогічні умови;

уточнено: особливості використання надбань української етнопедагогіки у фізичному, розумовому, моральному, трудовому, естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку; поняття «етнопедагогічна культура майбутнього вихователя», «етнокультурне середовище педагогічного коледжу»;

подальшого розвитку набула методика фахової підготовки майбутніх вихователів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що розроблено й експериментально апробовано діагностувальну й експериментальну методики майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку в освітньому середовищі педагогічного коледжу; спецкурс «Етнопедагогіка», доповнено зміст навчальної дисципліни «Педагогіка (дошкільна)» додатковими темами етнопедагогічної проблематики; постійно діючий семінар-практикум «Проектування і реалізація форм і методів етнопедагогіки у формуванні основ етнокультури дітей»; програму педагогічних гуртків («Етнопедагогічна культура вихователя», «Етнос»); заняття з використанням етнопедагогічних тренінгів «Ми однакові чи різні?», «Синтез національного і зарубіжного у формуванні етнокультури вихователя»; тренінг для батьків «Народна

об'єднує дорослих і дітей», сценарії етнопедагогічних експедицій («Вивчаємо традиції українського дитинознавства»), фольклорних свят («Із бабусиною скриньки», «Бабусина казка», «Шануємо наших дідусів»).

Основні результати дисертації можуть бути використані викладачами педагогічних коледжів, аспірантами в процесі підготовки наукових статей, методичних рекомендацій тощо; студентами педагогічних коледжів для написання кваліфікаційних робіт; студентським самоврядуванням і кураторами в роботі зі студентами тощо.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського (довідка №01-09/91 від 17.06.2020 р.), комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» (довідка №65/20-03-28-03 від 22.06.2020 р.), Педагогічного коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка №15 від 17.06.2020 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка №978/01 від 19.06.2020 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дослідження обговорено на науково-практичних конференціях, педагогічних читаннях різного рівня: *міжнародних* – «Формування патріотизму та полікультурної компетентності майбутніх фахівців гуманітарно-педагогічного профілю» (Бар, 2015 р.), «Концептуальні проблеми модернізації сучасної системи освіти на засадах формування духовно-патріотичних цінностей студентської молоді» (Вінниця-Бар, 17-19 березня 2016 р.), «Теорія і практика формування та розвитку творчої обдарованості майбутніх фахівців у системі професійної освіти» (Бар, 6-8 квітня 2017 р.); «Потенціал сучасної науки» (Київ, 16-17 листопада 2017 р.), «Актуальні наукові дослідження в сучасному світі» (Переяслав-Хмельницький, 26-27 лютого 2018 р.), «Modern educational space: the transformation of nation models in terms of integration» (Лейпціг, 26 жовтня 2018 р. (Німеччина)), «Актуальні проблеми вищої освіти: теоретико-методологічні та прикладні аспекти»

(Бар, 15-17 квітня 2019 р.), «Тенденції розвитку педагогічної освіти в Україні» (Житомир, 21-22 листопада 2019 р.); *всеукраїнських* – «Науково-дослідна лабораторія «В. О. Сухомлинський і школа ХХІ століття»: історія і традиції» (Умань, 20 жовтня 2016 р.), «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» (Суми, 18 травня 2017 року).

Публікації результатів дослідження. Основні положення й результати дисертаційного дослідження викладено у 10 публікаціях (у тому числі у 9 одноосібних, у 1 наукових виданнях, які входять до міжнародної наукометричної бази – Index Copernicus International), із них 5 статей одноосібно у вітчизняних фахових виданнях і 1 – у зарубіжних наукових виданнях – відображають основні наукові результати, 3 (із них 1 – у співавторстві) – апробаційного характеру, 2 – додатково висвітлюють наукові результати.

Відомості про повноту відображення результатів дослідження в публікаціях. З теми дослідження є достатня кількість публікацій, а дисертація відображає основний зміст виконаного дослідження.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Сопіна Ю.Ф. Формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема / Ю.Ф. Сопіна // Проблеми освіти: збірник наукових праць. Спецвипуск. Вінниця – Київ, 2015. С.90-93.
2. Сопіна Ю.Ф. Система професійної підготовки майбутніх вихователів до формування у дошкільників основ етнокультури // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць. – Випуск 51 / Редкол.: В.І. Шахов (голова) та ін. Вінниця ТОВ «Нілан ЛТД», 2017. С.71-75.

3. Саврій Ю.Ф. Сутність і структура готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури в дітей старшого дошкільного віку // Нові технології навчання: збірник наукових праць / ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Вип. 92. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. С.237-243.
4. Сопіна Ю.Ф. Формування духовно-моральної культури майбутніх вихователів у процесі професійної підготовки // Проблеми освіти: Наук. метод. зб. / Інститут модернізації змісту освіти МОН України. Київ, 2016. Вип. 86. С.493-497.

Статті у наукових виданнях інших держав:

5. Саврій Ю.Ф. Формування основ етнокультурної компетентності у дітей дошкільного віку // Modern education space: the transformation of nation models in terms of integration: Conference Proceedings, October 26, 2018. Leipzig: Baltija Publishing. 196 pages.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

6. Кочубей Т. Д., Саврій Ю.Ф. Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури в дітей старшого дошкільного віку // *Інноваційна педагогіка : наук. журн. / Причорномор. н.-д. ін-т екон. та інновацій. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Випуск 20. Т. 2. С.83-86.*
7. Саврій Ю.Ф. Феномен готовності майбутніх вихователів до формування основ етнокультури в дітей старшого дошкільного віку. *Актуальные научные исследования в современном мире: сб. научных трудов. Переяслав-Хмельницкий, 2018. Вып.2(34), ч. 9. С.117-122.*
8. Сопіна Ю.Ф. Теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку. *Потенціал сучасної науки (частина II): матеріали II*

Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 17-18 листопада 2017 року. Київ: МЦНД, 2017. С.41-44

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дослідження:

9. Сопіна Ю. Особливості впровадження ідей української етнопедагогіки в сучасний виховний процес дошкільного навчального закладу / Ю. Сопіна // Вісник Інституту розвитку дитини. Вип. 35. Серія : Філософія, педагогіка, психологія: Збірник наукових праць. Київ: Видавництво Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, 2014. С.109-113.
10. Сопіна Ю.Ф. Взаємодія сім'ї та дошкільного закладу у вихованні дітей дошкільного віку на народних традиціях // Проблема національно-патріотичного становлення особистості в контексті сьогодення: погляд сучасної молоді: збірник статей / Редкол. : М.О. Мороз та ін.; Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені М. Грушевського, Товариство молодих науковців «Пошук». Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. Випуск №1. С.115-120.

Рекомендація дисертації до захисту з урахуванням наукової зрілості пошукувача.

Дисертаційна робота Саврій Юлії Федорівни «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та пп. 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167).

З урахуванням цього кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини рекомендує завершене самостійне дослідження Саврій Юлії Федорівни «Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки.

Ухвалили: за результатами голосування («за» – 17, «проти» – 0, «утримались» – 0), рекомендувати дисертаційне дослідження Саврій Юлії Федорівни на тему: **«Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до формування основ етнокультури у дітей старшого дошкільного віку»** до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки.

Декан факультету

соціальної та психологічної освіти,
доктор педагогічних наук, доцент

О. О. Кравченко

Головуючий на засіданні,

доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри педагогіки
та освітнього менеджменту

О. М. Коберник

Секретар

Н. В. Дудник

ОСОБИСТИЙ ПІДЛИС	О. О. Кравченко
ЗАСВІДЧУЮ	О. М. Коберника
завідувач канцелярії	УДІПУ
Н. В. Дудника	
" "	200 р.